WIKIPEDIA

Asturijski jezik

Iz Wikipedije, slobodne enciklopedije

Asturijski jezik je romanski jezik koji se govori uglavnom u Kneževini Asturiji, zatim u provincijama Zamora, Salamanka i Kantabrija, kao i u sevroistočnom delu Portugala gde je poznat pod imenom mirandski, i na severu Estramadure, i veoma je sličan španskom jeziku.

podebljan tekst

Asturijski (asturianu)	
zemlja:	Španija, Portugal
okrug, region:	Asturija, Leon, Kantabrija, Ekstremadura(Španija), Miranda do Douro (Portugal)
broj	100 000 prvi jezik; 450 000 kao drugi jezik
pozicija	nezvaničan u Španiji, zvaničan u Portugalu (Miranda do Douro)
porodica:	Indoevropski jezici Italski jezici Romanski jezici Zapadnoromanski jezici Asturleonski jezik Asturijski jezik
vrsta:	latinica
ISO 639-1	ast

Prema procenama, ima nešto manje od 700 000 govornika, od čega njih 550 000 u Asturiji, gde ga nekih 100 000 govori kao prvi jezik, i 450 000 kao drugi jezik.

Postoje tri glavna dijalekta: zapadni, centralni i istočni, koji se opet dele na subdijalekte.

Sadržaj/Садржај

Status

Pismenost

Književnost

Jezički uzorak

Dijalekti: Poređenje

Vanjske veze

Status

Asturijski jezik je zakonom zaštićen u Kneževini Asturiji, međutim nije priznat kao zvaničan jezik. Postoji pokret koji se zalaže za ozvaničenje ovog jezika na teritoriji Kneževine Asturije - **Pokret za zaštitu asturijskog jezika** (astur: *Xunta Pola Defensa de la Llingua Asturiana*) i **Otvoreno udruženje za ozvaničenje** (astur: *Conceyu Abiertu pola Oficialidá*).

U Portugalu, gde se zove mirandski, u opštini Miranda do Douro ovaj jezik je zvaničan.

Pismenost

Deca između 6 i 16 godina uče asturijski jezik u školi kao fakultativni jezik. Sve škole su obavezne da ponude mogućnost učenja ovog jezika, mada se u mnogim slučajevima zakon ne poštuje, iako se teži da se ova situacija popravi.

Književnost

Prvi pisani dokument na asturijskom jeziku za koji se zna je Dokument iz Kesosa, koji sadrži beleške jednog monaha o dnevnom pazaru jednog manastira u Leonu.

Asturijanski jezik jeprisutan u javnim spisima, od XII i XIV veka. Iako ga viši staleži odbacuju kao jezik «niske klase», jezik ipak ne nestaje, već se održava dosta dobro u nižim slojevima društva.

Književna tradicija do XX veka nije obimna. Počev od demokratizacije Španije oživljava knljiževnost na asturijskom jeziku, sa autorima kao što su: Berta Pinjan (Berta Piñán), Ester Prijeto (Esther Prieto), Huan Beljo (Xuan Bello), Anton Garsija (Antón García), Karlos Rubeira (Carlos Rubeira), Milio Rodrigez Kueto (Milio Rodríguez Cueto), Pablo Anton Marin Estrada(Pablo Antón Marín Estrada), Martin Lopez-Vega (Martín López-Vega). Svi ovi pisci su univerzalno opredeljeni, i odbijajući da se ukalupe u lokalističke klišee daju asturijskom jeziku punu književnu dimenziju. U ovom procesu, takođe je veliku ulogu odigralo prevođenje književnosti sa stranih jezika: Alber Kami, Tenesi Vilijams, Herman Melvil, Franc Kafka, T.S. Eliot, i drugi.

Asturijska akademija jezika je osnovana 1981.

Jezički uzorak

Odlomak iz *L'últimu home*

Asturijski: *Un españíu fizo tremar el fayéu. El ñarbatu esnaló lloñe. L'esguil espaeció nel ñeru. Hebo otru españíu, y darréu otru. L'home, entós, mientres cayía coles manes abiertes, los güeyos nel infinitu y el so cuerpu remanando per tolos llaos abonda sangre, glayó una pallabra, una pallabra namás, que resonó y güei sigue resonando na biesca y en toa Asturies: «¡Llibertá!».*

Španski: *Un estallido hizo temblar el hayedo. El mirlo voló lejos. La ardilla desapareció en el nido. Hubo otro estallido, y luego otro. El hombre, entonces, mientras caía con las manos abiertas, los ojos en el infinito y su cuerpo vertiendo por todas partes mucha sangre, gritó una palabra, sólo una palabra, que resonó y hoy sigue resonando en el bosque y en toda Asturias: «¡Libertad!».*

Dijalekti: Poređenje

Očenaš na zapadnom, centralnom i istočnom asturijskom dijalektu, i na španskom:

Zapadni: *Pai nuesu que tas en cielu, sentificáu sía'l tou nome. Amiye'l tou reinu, fágase la túa voluntá lo mesmu na tierra cumo en cielu. El nuesu pan de tódolos días dánoslu güei ya perdónanos las nuesas ofensas lo mesmu que nós fademos conos que nos faltanon. Ya nun nos deixes cayere na tentación ya ḷḷíbranos del mal. Amén.*

Centralni: *Padre nuesu que tas en cielu, santificáu seya'l to nome. Amiye'l to reinu, fáigase la to voluntá lo mesmo na tierra qu'en cielu. El nuesu pan de tolos díes dánoslo güei y perdónamos les nueses ofenses lo mesmo que nós facemos colos que mos faltaren. Y nun mos dexes cayer na tentación, y llíbramos del mal. Amén.*

Istočni: *Padre nuestru que tas en cielu, santificáu seya'l tu nome. Amiye'l tu reinu, Hágase la tu voluntá lu mesmu ena tierra qu'en cielu. El nuestru pan de tolos díes dánoslu hoi y perdónanos les nuestres tentaciones lu mesmu que nosotros ḥacemos colos que nos faltaren. Y nun nos dexes cayer ena tentación, y llíbranos del mal. Amén.*

Španski: *Padre nuestro que estás en los cielos, santificado sea tu nombre. Venga a nosotros tu Reino. Hágase tu voluntad aquí en la tierra como en el cielo. Danos hoy el pan nuestro de cada día y perdona nuestras ofensas, así como nosotros perdonamos a los que nos ofenden. Y no nos dejes caer en la tentación y líbranos del mal. Amén.*

Vanjske veze

- Academia de la Llingua Asturiana (http://www.academiadelallingua.com/)
- «Asturiano» en PROEL (http://proel.org/lenguas/bable.html)
- Directorio de páginas en asturiano (dmoz.org) (http://dmoz.org/World/Bable/)
- Proyecto de traducción de software libre al asturiano (http://softastur.org/)
- Diario de noticias Asturies.com (http://www.asturies.com/)
- Diario de noticias Asturnews.com (http://www.asturnews.com/)
- Diccionario General de la lengua asturiana (asturiano — español) (http://mas.lne.es/diccionario/intro.php)

Dobavljeno iz "https://sh.wikipedia.org/w/index.php?title=Asturijski_jezik&oldid=4961394"

Ova stranica je zadnji put izmijenjena 15:47, 22 juni 2014.

Tekst je dostupan pod Creative Commons Attribution/Share-Alike licencom; dodatni uslovi se mogu primijeniti. Za detalje pogledajte uslove korištenja.